

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 16 marca 2018 r. wydanym przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w sprawie sygn. akt II C 519/16 z powództwa A. L. (1) przeciwko D. L. o zapłatę:

1. oddalił powództwo,
2. nie obciążył powoda A. L. (1) obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego,
3. przyznał i nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi na rzecz radcy prawnego M. G. kwotę 4.628,44 zł tytułem wynagrodzenia i wydatków związanych z udzieleniem pomocy prawnej powodowi A. L. (1) z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód zaskarżając wydane rozstrzygnięcie w części tj. oddalającej powództwo w punkcie 1 i zarzucając zaskarżonemu wyrokowi:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj.:
  - a. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic zasady swobodnej oceny dowodów polegającej na przyjęciu, iż zachowanie powoda w stosunku do spadkodawczyni nosiło takie cechy, iż zasądzenie zachowku byłoby sprzeczne z ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego, w sytuacji gdy zeznań świadków nie wynika aby byli oni naocznymi świadkami agresji fizycznej czy słownej powoda w stosunku do spadkodawczyni oraz pominięcie treści notatki policji z dnia 26.10.2017 r.;
  - b. art. 233 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonania jego oceny z pominięciem istotnej części tego materiału:
    - i. tj. zeznania świadka H. G., zgodnie z którymi świadek zeznał, iż nigdy nie widziała aby powód był agresywny w stosunku do spadkobierczyni, gdyż świadek nie przebywała w mieszkaniu zamieszkiwanym przez powoda i spadkobierczynię oraz świadek nie widziała nigdy śladów agresji fizycznej powoda w stosunku do spadkobierczyni;
    - ii. tj. zeznania świadka K. C., zgodnie z którymi świadek zeznał, iż relacja powoda ze spadkobierczynią były dobre oraz, że nie pamięta aby spadkodawczyni wypowiadała się negatywnie na temat relacji jej z powodem lub aby wprost wskazywała, iż powód zachowywał się agresywnie w stosunku do spadkodawczyni;
- (...). tj. zeznań powoda A. L. (1), zgodnie z którymi powód zeznał, iż nigdy sąsiedzi nie zwracali mu uwagi na niewłaściwe zachowanie w stosunku do spadkodawczyni, a jednocześnie w aktach załączonych sprawy brak jest zeznań bezstronnych świadków, które wskazywałyby na negatywne zachowanie powoda w stosunku do spadkodawczyni,
2. naruszenie prawa materialnego tj. art. 991 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 5 k.c. przez jego błędną wykładnię, w sytuacji, w której zgromadzony materiał dowodowy uzasadniał zasądzenie na rzecz powoda należnego zachowku w pełnej wysokości kwoty dochodzonej pozwem.

W związku z podniesionymi zarzutami powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 wyroku sądu I instancji, poprzez jego uchylenie i zasądzenie na rzecz powoda od pozwanego kwoty 30.000,00 zł tytułem zachowku, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania przed sądem I instancji oraz zwrotu kosztów postępowania przed sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm prawem przepisanych.

W sytuacji oddalenia apelacji powoda, przyznanie na rzecz pełnomocnika powoda, ustanowionego z urzędu, kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z tytułu zastępstwa procesowego przed sądem II instancji wg norm prawem przepisanych.

Ponadto skarżący wniósł o doprowadzenie siebie na termin rozprawy apelacyjnej, która zostanie wyznaczona przez Sąd Okręgowy z uwagi na odbywanie przez niego kary pozbawienia wolności.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenia na swoją rzecz od powoda kosztów postępowania procesowego w apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Zdaniem Sądu Okręgowego, podniesione przez apelującego zarzuty nie zasługują na uwzględnienie. Sąd Okręgowy w pełni akceptuje ustalenia stanu faktycznego poczynione przez Sąd I instancji i przyjmuje je za własne bez konieczności ponownego ich przytaczania.

W szczególności nie znajduje uzasadnienia zarzut naruszenia prawa procesowego tj. art. 233k.p.c. Ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd I instancji jest swobodna lecz na pewno nie dowolna. Sąd I wskazał dowody na których oparł ustalenia stanu faktycznego, wskazał przyczyny dla których niektórym dowodom odmówił wiary i ocena ta mieści się w ramach swobody sądu, jest spójna logiczna i konsekwentna.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach (np. wyrok z dnia 16 grudnia 2005 r., sygn. akt III CK 314/05, wyrok z dnia 21 października 2005r., sygn. akt III CK 73/05, wyrok z dnia 13 października 2004 r. sygn. akt III CK 245/04, LEX nr 174185), skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem może być jedynie przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie o innej, niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie, niż ocena sądu. Dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 19 czerwca 2008r., I ACa 180/08, LEX nr 468598).

Takiego działania skarżącego zabrakło w rozpoznawanej sprawie, który niezasadnie podniósł zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Zgodzić należy się z Sądem I instancji, że w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego działanie powoda w stosunku do spadkodawczyni było naganne.

W szczególności, Sąd I instancji zasadnie przyjął, że powód nadużywał alkoholu, co skutkowało jego agresją w stosunku do członków najbliższej rodziny, w tym spadkodawczyni.

W ocenie Sądu Okręgowego, materiał dowodowy zebrany w sprawie w pełni uzasadnia tezę Sądu I instancji, że zachowanie powoda w stosunku do członków rodziny było naganne - powód był agresywny, stosował przemoc i w żaden sposób nie pomagał w utrzymaniu swojej rodziny, w tym przede wszystkim swojej matki. Wszyscy świadkowie zeznający w sprawie zgodnie twierdzili, że powód nie pomagał matce, ale zajmował się głównie swoimi sprawami. Nie znajdują żadnego uzasadnienia twierdzenie zawarte w apelacji, w tym zakresie, że brak jest dowodów na okoliczność agresywnego zachowania powoda w stosunku do członków jego najbliższej. Wbrew twierdzeniom powoda, Sąd I instancji ustalił, że zachowanie powoda w stosunku do spadkodawczyni było naganne i absolutnie społecznie nieakceptowalne na podstawie całokształtu materiału dowodowego w sprawie, w tym zeznań świadków, ale również dokumentów załączonych do akt sprawy VIII RNs 102/08 oraz VIII RNs 320/11 dotyczących wniosków spadkodawczyni o skierowanie powoda na leczenie odwykowe oraz założonej niebieskiej kraty dla rodziny powoda.

Natomiast zeznania powoda w tym zakresie, że pomagał swojej matce, czy też opiekował się nią, są całkowicie gołosłowne oraz sprzeczne z pozostałym wiarygodnym materiałem dowodowym zgromadzonym w niniejszej sprawie.

W świetle materiału dowodowego zebranego w sprawie, zdaniem Sądu Okręgowego, żądanie zasądzenia na rzecz powoda zachowku było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.).

Zastosowanie zasad współżycia społecznego pozostaje w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności każdej, indywidualnie ocenianej, konkretnej sprawy. Nie można, więc w oderwaniu od stanu faktycznego danej sprawy formułować ogólnych dyrektyw, co do stosowania tych zasad. Mają one bowiem stanowić podstawę dokonania korektury w ocenie nietypowej sytuacji konkretnej, nienadającej się do ogólnego abstrakcyjnego unormowania prawnego. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 2 października 2015 r. II CSK 757/14 (LEX nr 1936713) do sądu należy rozstrzygnięcie o potrzebie i sposobie zastosowania całościowo traktowanych zasad współżycia społecznego w okolicznościach danej sprawy, a nie konkretyzacja zastosowanych zasad. Rola sądu w tym zakresie jest deklaryacyjno-wykonawcza, a nie prawotwórcza, wyłącza, więc tworzenie jakiegoś "dekalogu" (w sensie częściowej jakby "kodyfikacji") zasad współżycia społecznego. Celowe jest natomiast rejestrowanie sytuacji, w których w orzecznictwie występuje korekcyjne zastosowanie zasad współżycia społecznego - w celu dążenia, w miarę możliwości, do zapewnienia pewności prawa. Dążenie do tego celu nie wymaga skonkretyzowania w formie normatywnej zasad współżycia społecznego.

W ocenie Sądu Okręgowego, sytuacja strony zobowiązanej do spełnienia świadczenia, czyli zapłaty zachowku przez pozwanego na rzecz swojego ojca – powoda w okolicznościach niniejszej sprawy, a przede wszystkim wieloletniej rażąco nagannej postawy powoda, zarówno jako ojca, jak i syna muszą być uwzględniane przy ocenie, czy skorzystanie przez powoda z przysługujących mu uprawnień nie stanowi nadużycia prawa podmiotowego.

W orzecznictwie wskazuje się, że klauzula generalna niedopuszczalności czynienia ze swego prawa użytku sprzecznego z zasadami współżycia społecznego ma na celu zapobieganie stosowania prawa w sposób prowadzący do skutków nieetycznych lub rozmiających się w sposób zasadniczy z celem danej regulacji prawnej. Jeśli więc uwzględnienie powództwa, zgodnego z literą prawa, powodowałoby skutki rażąco niesprawiedliwe i krzywdzące, nie dające się zaakceptować z punktu widzenia norm moralnych i wartości powszechnie uznawanych w społeczeństwie, art. 5 k.c. zezwala na jego oddalenie. Należy jednak pamiętać, że istotą prawa cywilnego jest ochrona praw podmiotowych, tak więc odmowa udzielenia tej ochrony osobie, która korzysta z przysługującego jej prawa podmiotowego w sposób zgodny z jego treścią, może mieć miejsce zupełnie wyjątkowo i musi być uzasadniona istnieniem szczególnych okoliczności uzasadniających przyjęcie, że w określonym układzie stosunków uwzględnienie powództwa prowadziłoby do skutków szczególnie dotkliwych i nieakceptowanych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2015 r. II CSK 55/14, LEX nr 1801548).

Takie wyjątkowe okoliczności w ocenie Sądu Okręgowego zaistniały w sprawie niniejszej i uwzględnienie żądania powoda co do wypłaty zachowku stałoby w całkowitej sprzeczności zarówno ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem prawa, jak i zasadami współżycia społecznego. W ocenie Sądu Okręgowego, zachowania powoda w stosunku do spadkodawczyni było społecznie nieakceptowalne i nie może być premiiowane poprzez przyznanie zachowku po spadkodawczyni.

Mając powyższe na uwadze, stosując art. 5 k.c. zasadnie – w ocenie Sądu Odwoławczego – Sąd Rejonowy oddalił powództwo o zapłatę zachowku.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jako całkowicie bezzasadną.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi A. L. (2) z urzędu przez r.pr. M. G. Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z § 8 pkt 5) w zw. z § 16 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. (Dz. U. 2016 r. poz. 1715) w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy rozstrzygnął w oparciu o art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 oraz § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 3 stycznia 2018 r. (Dz. U. 2018 r. poz. 265) zasądzać od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1.800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w apelacji.